

Důstojník soudobého štábu

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek generálporučíka J. A. Chvorostjanova, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ č. 4/1981.

Rozvoj vojenského umění, značná různorodost soudobých prostředků ozbrojeného zápasu, dynamika bojové činnosti, rostoucí rozsah úkolů, které řeší štáby, a pronikavé zkrácení času, který potřebují v procesu velení, ovlivňují charakter a obsah štábní práce. Stává se více tvůrčí činností. Vyžaduje od každého důstojníka orgánu velení vysokou ideovou úroveň, odbornou a morálně politickou přípravu.

Základem vysokého odborného mistrovství důstojníka soudobého štábu i každého orgánu velení, nezávisle na vykonávané funkci, musí být:

- hluboké zvládnutí marxisticko-leninského učení jako metodologického základu teorie a praxe vojenství,
- vysoká politická vyspělost,
- všestranná znalost funkčních povinností,

— neustálá snaha o zvyšování znalostí z oblasti vojenství a praktických návyků v rámci vykonávané funkce a o stupeň výše,

— hledání dokonalejších způsobů plnění povinností a úkolů v rámci vzájemné zastupitelnosti,

— vysoká úroveň organizátorských schopností, umění v každé situaci včas a kvalitně splnit všechny úkoly, včetně těch, které vznikly nenadále.

Mezi faktory, které plně charakterizují opravdovou odbornou úroveň důstojníka, patří:

- dovednost včas shromažďovat, zpracovávat a analyzovat zprávy o situaci,
- kvalitní příprava potřebných operač-

ních propočtů, podkladů a návrhů, nutných k přijetí zdůvodněného rozhodnutí velitele,

— aktivní účast při plánování operace a bojové činnosti rozpracování a doručení vojskům směrnic, bojových rozkazů, nařízení, kontrola splnění úkolů a další otázky.

Důstojníkovi štábu při plnění tohoto zdaleka neúplně vyčerpaného rozsahu úkolů do značné míry napomáhá:

- pevné znalosti organizace, výzbroje, bojové techniky, možností a způsobů bojového použití vlastních vojsk a nepřítelů v rozsahu jeho funkčních povinností,
- umění předvídat vývoj operační situace,

— praktické návyky rychle a přesně připravovat operační propočty s využitím prostředků automatizace, mechanizace i klasickým způsobem,

— schopnost krátce, přesně a objektivně informovat o situaci, připravit z ní příslušné závěry a návrhy, včas názorně a přesně vést pracovní mapy, rychle a se znalostí věci zpracovávat bojové dokumenty.

Neméně důležitý význam má připravenost důstojníka štábu k práci, která souvisí s využíváním spojovacích prostředků, automatizace a mechanizace, s uměním řídit dopravní prostředky a psát na stroji.

Efektivní řešení různých, svým obsahem jednoduchých i složitých úkolů, které musí plnit důstojník soudobého štábu, v mnoha směrech závisí na tvůrčím a iniciativním přístupu k nim, svědomitosti, věcnosti, ukázněnosti, pocitu odpovědnosti a orga-

nizátorských schopnostech. Na orgány velení musí být určováni lidé dobře připravení, energičtí, iniciativní, pracovití, samostatní ve svých názorech a činnosti, současně však taktičtí a skromní v každodenním životě.

Analýza praktické činnosti orgánů velení potvrzuje, že v současném tempu práce v oblasti velení, zejména v podmínkách výrazného nedostatku času na splnění značného rozsahu práce, musí být důstojník mistrem svého oboru.

Vysoká úroveň odborných znalostí důstojníka může být dosažena jak v procesu každodenní práce, tak v průběhu velitelské přípravy, cvičení a zvláště jako výsledek systematické samostatné přípravy a samovýchovy. K rychlejšímu osvojení potřebných znalostí musí důstojník štábu zvládnout výsledky sovětské vojenské teorie, pochopit úlohu a podstatu revoluce ve vojenství, využívat zkušeností a poučení z minulých válek.

V oblasti velení má zvláštní význam **věcnost, přesnost a rychlost v práci**, vysoká štábní kultura při rozpracovávání dokumentů, která nevyžaduje doplňující údaje nebo vysvětlivky. Pod věcností práce chápeme především vědecký přístup k řešení příslušných otázek, vysokou odbornost, spolehlivost a organizovanost v průběhu plnění určených úkolů, umění vnikat do podstaty jednotlivých událostí a předvídat možné směry jejich dalšího vývoje. Tyto hodnoty mohou být získávány v procesu pravidelných nácviků a zaměstnání, v průběhu každodenní činnosti za neustálého řízení nadřízených náčelníků.

Důstojník soudobého štábu, v důsledku značného toku informací a složitosti řešených úkolů, neustále pocítuje nedostatek času. Proto je vysoce cenná taková hodnota, jako je včasné splnění nařízeného úkolu, jednoduše řečeno — **operativnost v práci**. Tento kladný odborný rys důstojníka se získává úpornou prací, stálými nácviky, schopností hledat jednodušší způsoby řešení zvláštních úkolů a přesně organizovat vlastní práci.

Je důležité upozornit na to, že důstojník soudobého štábu nemůže být lhostejným a zaslíbeným vykonavatelem pokynů nadřízených náčelníků, prostým člověkem, který jen shromažďuje zprávy a zachycuje události. Schopnost „fandit“ společné věci, iniciativně, samostatně, mít tvůrčí vztah k úseku vykonávané práce, být předvídavým, neustále se snažit hledat nové, originálnější formy a způsoby řešení významných a méně významných úkolů — to jsou nejdůležitější kvality, které musí mít soudobý pracovník štábu.

Pohotovost a umění důstojníka štábu

celkově se podřizovat vůli nadřízeného náčelníka, být vůči sobě vysoce náročným, vyžadovat přesné splnění rozkazů, nařízení a ustanovení vojenských řádů není v rozporu s iniciativou. Zejména spolehlivost, harmonicky sloučená s iniciativou a tvůrčí činností, je nejlepším rysem důstojníka štábu.

K důležitým složkám odborné přípravy důstojníků orgánů velení patří dále **vysoký pocit odpovědnosti** za splnění úkolů. V každém orgánu velení, zvláště je-li plánování operace (boje) nebo jiná práce plněna v omezeném čase a rozpracovává se značné množství důležitých dokumentů, jejich podrobnou kontrolu, mnohokrát pro nedostatek času, kromě zpracovatele nikdo jiný neuskutečňuje. Proto i nepatrná nepozornost nebo nepřesnost ve výpočtech může způsobit značné chyby při přijímání rozhodnutí velitelem a snížit na minimum složitou a rozsáhlou práci velkého kolektivu lidí. Proto vysoký pocit odpovědnosti musí být jednou z hlavních hodnot každého důstojníka štábu.

V činnosti orgánů velení nabývá v současných podmínkách na stále větším významu **organizátorská práce** u vojsk, a to jak při přípravě, tak i v průběhu operací. Ve spojitosti s tím umění důstojníka štábu efektivně kontrolovat splnění vydaných rozkazů a nařízení a plnění dalších povinností u vojsk má zvláštní význam. Zkušenosti potvrzují, že důstojníci, kteří nedoceňují kontrolu plnění úkolů, nejsou dostatečně připraveni k organizátorské práci, většinou neznají reálný stav u vojsk, nejsou schopni zjišťovat nedostatky a navrhovat potřebná opatření k odstranění nedostatků. Metody kontroly mohou být velmi různé. Nejúčinnější je ovšem kontrola splnění nejdůležitějších opatření spojená s poskytnutím potřebné pomoci. Nejjednodušší je shromáždit co nejvíce nedostatků v práci podřízených vojsk a předložit je nadřízeným. V tomto případě však efektivnost kontroly zůstane velmi nízká. Důležité je dovedně spojovat kritický přístup v průběhu kontroly činnosti podřízených štábů a velitelů s pozitivními návrhy na odstranění zjištěných nedostatků. Jak se potvrzuje praxe, část zjištěných nedostatků může být odstraněna již v průběhu kontroly a další po předložení hlášení nadřízenému náčelníkovi.

Kontrola bude tím účinnější, čím přesněji a všestranněji ji bude organizovat nadřízený náčelník. V odpovědné činnosti důstojníků štábů má důležitou a možno říci rozhodující úlohu **optimální rozdělení funkčních povinností**.

Při jejich určování je nejúčinnější vycházet z principu přísné specializace čin-

nosti každého důstojníka. To značně zvýší produktivitu práce a zlepší její kvalitu. Současně však specializace nemá vylučovat vzájemnou zastupitelnost důstojníků, která je důležitým prvkem ve zvyšování operativnosti jejich činnosti. Navíc, v podmínkách vedení bojové činnosti bývá velmi těžké naplnit orgán velení důstojníky na předepsané počty a bez potřebné a včasné jejich přípravy k plnění zdvojených povinností bude složité zvládnout určené úkoly.

Vojenská služba vyžaduje od důstojníků soudobého štábu **vyšokou kázeň**, založenou na hlubokém vědomí osobní odpovědnosti za splnění úkolů v souladu s uměním dodržovat utajení, být skromným v chování a životě. Ukázněnost důstojníka štábu je včasné a tvůrčí splnění stanoveného úkolu, přesnost, zdrženlivost a ohleduplnost v rozhovoru, slušnost v jednání se soudruhy, nadřazenými a podřízenými. Hrubost, neuctivý vztah ke spolupracovníkům, domýšlivost a upovídanost ještě nebyly nikdy ve prospěch věci. Skromnost a umění zachovávat utajení byly vždy a musí zůstat nevyhnutelnými průvodci v těžké štábní práci. Lidé, kteří musí zachovávat v tajnosti přípravu a vedení operace, se musí vyznačovat mlčenlivostí, navíc jsou povinni být mlčenlivými. Avšak mlčenlivost neznamená v daném případě, že důstojníci se musí vyhýbat živému styku s okolím. Prostě je nutné mít na paměti, že myšlenky a rozhovory o služebních záležitostech nesmí vycházet z kanceláří.

Nakonec se zmíníme ještě o **principiálnosti**, tj. schopnosti při řešení všech otázek vycházet z obecných zájmů. Důstojník, který má tyto kvality, dovede stanovit hlavní, nezůstává pozadu a neutápí se v maličkostech. Vždy je pevný ve svých názorech a může je obhájit. Avšak pevnost v názorech a trvání na svém se ne slučuje s umíněností.

Opravdové kvality mají ti důstojníci, kteří jsou schopni informovat nadřazené o nepřijemných skutečnostech a nesnaží se je přikrášlovat „růžovými“ myšlenkami. Za nejlepší formu informace (zprávy) považujeme takovou, která je přednesena klidně, krátce, přesně a obsahuje podstatu věci. Přitom musí být jasně vymezeny důvody „pro“ a „proti“, vysloveny vlastní názory a ostatní již závisí na rozhodnutí náčelníka štábu.

V souvislosti s připraveností důstojníků soudobých štábů řešit úkoly, spojené s velením vojskům, nesmíme zapomenout, že vždy závisela a v podmínkách jaderné války bude ještě ve větší míře záviset na úrovni jejich **morálně politické a psycho-**

logické přípravy. Při zabezpečování řízení vojsk v míru musí se důstojníci štábu aktivně zúčastňovat ideologické a politikovkychové práce, odhalování intrik buržoazní a maoistické propagandy. Není potřeba zvláště zdůrazňovat značné fyzické a morální vypětí, které by museli překonávat vojáci v soudobé válce. To klade zvýšené požadavky na morálně politickou a psychologickou přípravu důstojnického sboru. Hluboké znalosti základů marxismu-leninismu, jeho učení o válce a armádě umožňují usvědčovat nepřítel z vedení ideologické diverze v míru, být neochvějnými bojovníky ve složitých podmínkách ozbrojeného zápasu, z vědeckého hlediska chápat přítomnost, předvídat a určovat směry vývoje událostí, správně a cílevědomě řešit stanovené úkoly. To napomáhá zabezpečování jednoty teorie a praxe, vědeckého přístupu k řešení nejen teoretických, ale praktických úkolů. Vysoká politická úroveň důstojníka štábu zabezpečuje třídní přístup k hodnocení vojenskopolitických událostí, zdůvodněné odhalování politiky imperialistických mocností a pekinských hegemonistů, napomáhá hluboce chápat úlohu a předurčení sovětských ozbrojených sil.

V celkovém komplexu úkolů morálně politické a psychologické přípravy důstojníků musí mít zvláštní význam dosažení vysokých duševních kvalit a spolehlivé psychologické stability. Tyto kladné hodnoty důstojníka mají neocenitelný význam zejména v období vedení bojové činnosti, kdy může vzniknout nutnost překonání specifických těžkostí, spojené s velením vojskům a hledání efektivního východiska ze vzniklé situace.

Možnost použít v soudobé válce nových druhů zbraní, zejména jaderných, výrazně zvyšuje požadavky nejen na morální stav vojáků, ale také na jejich psychologickou připravenost. Proto se důrazně projevuje otázka o získání takových volních kvalit, jako je iniciativa, houževnatost, vytrvalost, sebeovládání a rozhodnost důstojníků.

Všechny orgány velení jsou v pásmu dosahu prostředků ozbrojeného zápasu, a proto služební činnost důstojníků štábu bude probíhat v situaci neustálého ohrožení. Pocit nebezpečí může svazovat psychickou činnost člověka, narušovat koordinaci činnosti, komolit představu o čase a prostoru, snižovat rychlost a přesnost reakce, produktivitu myšlení a schopnost paměti. Nemažde-li důstojník v sobě tolik morálních sil, aby umlčel strach a další negativní vlivy, pak nejsou vyloučeny v jeho práci chyby a nesprávné kalkulace. Důstojníci, věrní ideálům komunismu, s vy-

sokým ideovým přesvědčením, psychologickou pevností a kteří správně chápou charakter soudobé války, jsou v menší míře náchylní k záporným stresovým jevům a jsou schopni potlačit pud sebezáchovy.

Praxe potvrzuje, že základ úspěšné činnosti každého štábu, jeho vlivu na stav věci u podřízených orgánů velení a u vojsk závisí v mnoha směrech na existujícím mravním prostředí kolektivu a jeho sladěnosti. Např. dopustí-li se štáb na velitelsko-štábních nácvičích (cvičících) nebo cvičeních s vojsky značných nedostatků nebo chyb při organizaci bojové činnosti nebo v průběhu vedení operace (boje), pak to především znamená, že jde o nedostatky v odborné přípravě nejen ředitelství cvičení daného orgánu velení, ale také podřízených, o nízkých výsledcích v práci a nedostatečné sladěnosti kolektivu štábu. Celý kolektiv soudobého štábu musí neustále sledovat průběh událostí, umět předvídat jejich vývoj, stále působit na podřízená vojska a napomáhat splnění stanovených úkolů. K tomu jsou potřební důstojníci, kteří mají praktické návyky a široký rozhled.

Značného efektu při velení vojskům je možné dosáhnout vytvořením **příznivého klimatu v kolektivu** vzájemnou pracovní výpomocí, náročností, laskavostí, vysokou pracovitostí, sladěností kolektivu a jednotným přístupem a chápáním procesů velení vojskům.

Prudký rozvoj prostředků ozbrojeného zápasu, neustálé zdokonalování vojenského umění, dynamika bojových činností a rostoucí složitost procesů velení klade zvláště vysoké požadavky na výběr důstojníků pro práci na štábech. Pro efektivní práci v orgánech velení v současných složitých podmínkách jsou potřeba dobře připravení důstojníci s vysokou všeobecnou a vojenskou vzděláním, s širokým operačně taktickým myšlením, s odpovídající technickou připraveností, morálním a psychologickým zocelením a analytickým myšlením. Značný význam má také osobní přání důstojníka zasvětit práci službě na štábu. Zkušenosti dokazují, že i dobře připravení a pracovití důstojníci, kteří ovšem neznají specifiku štábní práce a nemají k ní vztah, nezůstávají dlouho na štábech. S cílem zlepšení kvality výběru důstojníků pro štábní práci, bylo by např. možné předpokládané kandidáty pravidelně zvat na cvičení nebo jiná opatření většího rozsahu, dělat s nimi letučky na mapách s procvičením jedné — dvou otázek z oblasti velení. To umožní prověřit pracovní morální a politické kvality důs-

tojníků, seznámit je se zvláštnostmi štábní práce.

Potřebné návyky pro štábní práci musí důstojníci získávat již v době studia na vojenských školách a v průběhu služby u vojsk na velitelských funkcích. Kladných výsledků v přípravě důstojníků na službu ve štábech může být dosaženo stálým střídáním služby na velitelských a štábních funkcích.

Správný výběr a rozmístění kádrů uvnitř správy (oddělení) štábu má značný význam a v mnoha směrech napomáhá včasnému a kvalitnímu řešení úkolů v oblasti velení. Proto při rozmísťování důstojníků je nutné uvažovat o úrovni jejich odborné přípravy, o zkušenostech z práce, o pracovních a osobních kvalitách, psychologických zvláštnostech a jiných povahových rysech. Např. zařazení mladých, zkušených, chladnokrevných a temperamentních důstojníků do dočasných pracovních skupin, vytvořených k plnění jednotlivých úkolů, zpravidla přináší kladné výsledky.

Důstojníci štábů všech stupňů mohou úspěšně plnit své povinnosti jen za podmínky neustálého zdokonalování znalostí v oblasti vojenského umění a náročných praktických návyků. Odborné mistrovství a zkušenosti získává důstojník v procesu vykonávání funkce a je v přímé závislosti na cílevědomosti i intenzivitě nácvičů při plnění funkčních povinností.

Metody určení důstojníka štábu jsou závislé na konkrétních úkolech, které plní orgán velení. Mezi množstvím forem přípravy zaujímají důležité místo velitelská zaměstnání a (tam kde je to nutné) krátkodobá shromáždění, která jsou většinou organizována podle stanoveného plánu a s promyšlenou tematikou. Přednášky, skupinová zaměstnání, semináře, letučky a praktická cvičení musí být usměrněna na doplnění a zdokonalení teoretických znalostí důstojníků a získání praktických zkušeností.

Zvláštní význam při dosahování vysokých odborných návyků důstojníka má jeho účast na štábních nácvičích, velitelsko-štábních cvičeních s vojsky. Na takových opatřeních se může důstojník naučit prakticky rychle zpracovávat potřebné dokumenty (připravovat propočty, podkladové, bojové, souhrnné a informační materiály) a je-li to zapotřebí, předávat je vojskům s využitím předtiskových formalizovaných formulářů, zvyšovat umění používat spojovací a automatizované prostředky velení.

Důležité místo v systému zdokonalování odborného mistrovství má samostatná příprava důstojníka. Je to nejpřezkoušitelnější forma studia, která odpovídá osobním

zvláštnostem každého důstojníka a umožňuje dosáhnout nejznatelnějších výsledků. Je organizována na základě osobních plánů, které mohou obsahovat studium teoretických prací, řádů, předpisů a dalších materiálů, které pomáhají správněmu a hlubokému pochopení otázek použití vojsk v operaci (boji), tvůrčímu přístupu k organizaci a vedení bojové činnosti. Avšak usměrnit samostatné studium každého důstojníka v závislosti na úrovni jeho znalostí může nadřízený náčelník.

Dokonce důkladně zplánované a promyšlené samostatné studium důstojníka nebude mít kladné výsledky bez jeho vytrvalé snahy k sebezdokonalování, bez

přesného rozdělení času a zhodnocení vlastních silných a slabých stránek.

Hovoříme-li o důstojníkovi soudobého štábu jako o pracovitém a skromném člověku, o jeho na první pohled nenápadné, avšak velmi nutné a potřebné práci, musíme si také všimnout úlohy náčelníka orgánu velení. Jeho umění vytvářet v kolektivu tvůrčí prostředí a příznivé soudružské vztahy, účta k podřízeným a spolupracovníkům, pracovní náročnost, systematická, přesná kontrola plnění funkčních povinností a spojení přísné náročnosti s otcovským vztahem k potřebám podřízených v mnoha směrech napomáhá, aby důstojník štábu dosáhl potřebné úrovně.

Vybavení ozbrojených sil soudobými druhy výzbroje a bojovou technikou a z toho vyplývající neustálé změny jednotlivých zásad teorie vojenského umění klade neustále vyšší požadavky na přípravu důstojníků štábu. Jednou z nejdůležitějších povinností je houževnatá a vytrvalá práce na zvyšování ideové úrovně a rozšiřování okruhu znalostí v oblasti vojenství, zdokonalování úrovně odborného mistrovství. To umožní, aby důstojníci štábu byli stále připraveni k úspěšnému splnění stanovených úkolů.